

Borislav Bijelić

„HRVATSKI SOKOL“ - DJAKOVO

U DESNICI SNAGA! U SRCU ODVAŽNOST! U MISLI DOMOVINA!

Borislav Bijelić

HRVATSKI SOKOL ĐAKOVO

Đakovo, 2005.

Nakladnik

Muzej Đakovštine Đakovo

Za nakladnika

Borislav Bijelić

Autor izložbe

Borislav Bijelić

Tekst kataloga

Borislav Bijelić

Lektor

Hrvoje Miletić

Dizajn naslovnice

Borislav Bijelić

Računalna obrada

Hardy Đakovo

Tisak

Tiskara Budrovci

Naklada 300 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK

UDK 796.034(497.5 Đakovo) (091)(067.5)

BIJELIĆ, Borislav

Hrvatski sokol Đakovo / Borislav Bijelić.

- Đakovo : Muzej Đakovštine, 2005.

ISBN 953-7128-08-3

110216000

Naslovnica: Sokoli u povorci u vrijeme proslave 1000 godina hrvatskog kraljevstva
Sa svečanosti posvete zastave Hrvatskog sokola 1926. godine

U turbulentnim vremenima borbe za nacionalnu emancipaciju obespravljenih naroda Habsburške monarhije (kasnije Austro – Ugarske) nastao je i sokolski pokret. Sa skupinom istomišljenika pokrenuo ga je u Češkoj 1862. godine Miroslav Tyrš, iskreni češki rodoljub zanesen idejama pravde, jednakosti i sveslavske solidarnosti. Kako su i drugi slavenski narodi na području srednje i jugoistočne Europe bili u sličnom položaju kao i Česi, vjerojatno i težem, ideja sokolstva naišla je na plodno tlo i među njima. Tako je u Sloveniji (Ljubljani) osnovan “Južni sokol” već 1863. godine, a u Hrvatskoj (Zagrebu), nešto kasnije, 1874. godine, Hrvatski sokol.

Sokolska ideja širila se iz Zagreba diljem Hrvatske. U Varaždinu je Sokolsko društvo osnovano 1878., Bjelovaru 1884., Karlovcu i Zadru 1885., a u Vukovaru, kao prvom sokolskom mjestu u istočnoj Hrvatskoj, 1886. godine. Nakon toga, barem što se tiče istočne Hrvatske, uslijedila je poduža stanka. Razloga tomu bilo je zasigurno više, no, čini se, osnovni je bio u tomu što je tadašnja vlast vrlo brzo uočila potencijalno subverzivni naboj tih društava, te na svaki način nastojala onemogućiti njihovo širenje. I uistinu, osim inzistiranja na tjelovježbi i zdravom duhu – što je pokretalo Sokole od dana njihovog osnivanja – neosporno je da je društvo imalo i politički program, doduše javno ne obznanjeni, ali u praksi permanentno provoden. Taj program razlikovao se od jedne do druge upravne jedinice, a vremenom se i mijenjao, ovisno o globalnim političkim prilikama. Ono što je pak cijelo vrijeme rada sokolskih društava ostalo neupitno, bila je borba protiv germanizacije i

Odbor Hrvatskog sokola u Đakovu

Hrvatski sokol u Đakovu prije I. svjetskog rata

mađerizacija, bilo kakve nacionalne supremacija, te zalaganje za solidarnost između slavenskih naroda.

Kako je od 1883. godine hrvatski ham bio Kluen Hedervary, dovoljno sposoban i moćan političar da još u korijenu suzbije svaku tendenciju koja bi mogla biti pogubna za osnovna postulate njegove vladavine, osnivanje sokolskih društava bio je smisao i nadarene riskantan čin.

Njegov odlazak iz Hrvatske značio je ujedno i stvarovitu liberalizaciju političkog života, a ona (liberalizacija) pretpostavku za dalje širenje sokolskih društava.

Već 1904. godine osnovan je na Sušaku Savez hrvatskih sokolskih društava (od 1907. godine Hrvatski sokolski savez), a ubrzo slijedi i osnivanje novih sokolskih društava u Slavoniji. Osim sokolskih društava u Vukovaru i Osijeku - Gornjem gradu (osnovao ga je dr. Ante Pinterović 1896. godine), sredinom prvog desetljeća 20. stoljeća osnivaju se sokolska društva u Donjem gradu u Osijeku (1905.), Slavonakom Brodu (1905.), Vinkovcima (1905.), Harkanovcima (1905.), Donjem Miholjcu (1905.), Đakovu (1906.), Našicama (1907.), Valpovu (1907.), Babinoj Gredi (1907.)...

Osnivanje i djelovanje Hrvatskog sokola u Đakovu do 1914. godine

Hrvatski sokol u Đakovu, kao što smo već istaknuli, osnovan je 1906. godine. U to vrijeme već pokojni biskup Josip Juraj Strossmayer neizravno je utjecao na osnivanje Sokolskog društva u Đakovu. Naime, na njegovom pokopu travnja 1905. godine okupio se veliki broj pojedinaca i društava, pa tako i predstavnici hrvatskih sokolskih društava iz gradova gdje su ta društva već bila osnovana. Svoje impresije sa ispraćaja velikog biskupa, desetak godina kasnije, iznio je Josip Crepić - Aurel. Rekao je sljedeće: "Na

Kovčica sa logotipom Hrvatskog sokola Đakovo

Službeni dopis

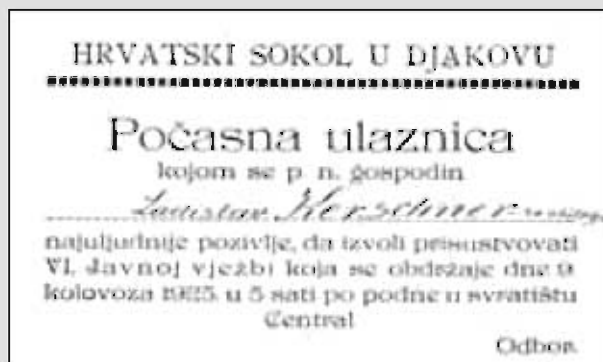
Iskaznica Hrvatskog sokola Đakovu

sprovedu se Strossmayerovom sabralo toliko naroda, stranaca i različitih društava: pjevačkih, vatrogasnih, veteranskih, akademskih i drugih, no najveća je senzacija bila za Đakovčane "Sokol". U školskoj se ulici izjutra rano svrstala sokolska povorka. Bili su to Hrvatski Sokoli iz Zagreba, Osijeka i Vukovara, četa od osamdeset njih, a prisustvovao je i odred slovačkih i čeških Sokola. Sokolska odora, a naročito crvene košulje, isticale se između onog mnoštva. Nama je đacima osobito imponirala sokolska disciplina, koja je kod ovih odreda dolazila u onoj gužvi do izražaja."

Sve to, očito, bilo je inspirativno i za Đakovčane, pogotovo za one koji su već tada snivali o mogućnosti osnivanja Sokolskog društva. Ideja o njegovom osnutku u Đakovu rezultat je svjesnog, višegodišnjeg angažmana pojedinaca koji su prihvaćali osnovna sokolska programatska opredjeljenja. Rad na finalizaciji takvog nauma uslijedio je tijekom 1906. godine (godinu dana nakon što su Sokoli viđeni na ispraćaju biskupa Strossmayera), nedugo po preseljenju dr. Aurela Plemića, jednog od osnivača vinkovačkog Sokola, iz Vinkovaca u Đakovo. Zadnji inicijativni sastanci održani su u ljetnikovcu udove kipara Vatroslava Doneganija i u stanu Aurela Plemića, kr. sudbenog pristava.

Dana 19. kolovoza 1906. godine u prostorijama Hrvatske čitaonice održana je konstituirajuća skupština Hrvatskog sokola. Za starješinu društva izabran je dr. Aurel Plemić, za tajnika Šimo Švarc, blagajnika Hinko Mavrović, a u red odbornika Ivan Herman, Miroslav Exinger, Andro Štiglić, Dragutin Čubriković, Svetozar Rački, Jozo Šimunović i Mato Ivakić.

Nedugo po osnutku Društva angažirani su "braća" Ivan Domjan i Stjepan Sušić za rad na obuci vježbača, kojih je već godinu dana nakon osnutka Sokola bilo preko sedamdeset. U to vrijeme vježbalo se u dvorani Pučke škole, a kasnije, sve do izbivanja Prvog svjetskog rata, vježbati se nastavilo u dvorani Urich i kod Dragutina Vimmera. Početni entuzija-

Počasna ulaznica Hrvatskog sokola Đakovo

Naraštaj Hrvatskog sokola Đakovo 1927. godine

Sokoli u povorci u vrijeme proslave 1000. godina hrvatskog kraljevstva

zam dodatno je intenziviran kada je Društvo iz Praga nabavilo sprave neophodne za kvalitetno vježbanje. Najvjerojatnije ruču, preču, "mostu za odskok", te nekoliko strunjača i "bučica".

Vizualni identitet Društvo je dobilo nabavom sokolskih odora od Mije Maksića iz Đakova. Odora se sastojala od kape na kojoj je bilo zataknuto pero, crvene košulje, jakne, hlača i crnih cipela ili čizama. Slično su bili obučeni i Sokoli drugih slavonskih gradova.

Godina 1907. bila je za đakovačke Sokole izrazito uspješna. Te godine, 20. svibnja, na prostoru ispred katedrale posvećena je prva sokolska zastava. Kuma zastavi bila je gospođa Zdenka Prebeg, supruga uglednog đakovačkog odvjetnika i političara Vladimira Prebega. Zastavu je posvetio Milko Cepelić - neupitni rodoljub, pisac i štovatelj narodne tradicije - tada đakovački župnik.

Samo nekoliko mjeseci nakon toga Hrvatski sokol iz Đakova postao je član Sokolske župe Strossmayerove. Naime, osnivanjem sokolskih društava u Slavoniji tijekom 1905., 1906. i 1907. godine uočena je potreba za osnivanjem jedinstvene organizacije. Takva organizacija, pod nazivom Sokolska župa Strossmayerova, stvorena je u Osijeku 28. srpnja 1907. godine. Bila je to krovna institucija koja je koordinirala rad pojedinih društava i pridonijela njihovom još efikasnijem radu. Župa nakon Prvog svjetskog rata nije djelovala sve do 1924. godine kada je obnovila rad, ali tada kao Hrvatska sokolska župa Strossmayerova.

Do izbijanja Prvog svjetskog rata, kada je rad sokolskim društvima zabranjen, od aktivnosti đakovačkih sokola treba spomenuti izlete i vježbe u susjednim selima (Viškovci, Gorjani, Vrpolje, Breznica, Semeljci, Piškorevci), te obilježavanje značajnih datuma iz nacionalne i povijesti Grada (obilježavanje pogibije Zrinskog i Frankopana, proslava 100. obljetnice rođenja Ljudevita Gaja, podizanje spomenika pjesniku Luki Botiću). U tom

Mimohod prigodom posvete sokolske zastave

periodu posebice treba istaknuti sokolski izlet u Sofiju 1910. godine, ali i sudjelovanje na sketovima u Zagrebu 1911. i Pragu 1912. godina. Ako se svemu rečenom pridoda i to da je u ovoj, prvoj etapi djelovanja Hrvatskog sokola u Đakovu, osnovano i nekoliko sokolskih sekcije (nogometna, koturalčke, ženska – za razliku od nogometne i koturalčke sekcije, o čijoj aktivnosti ne nalazimo tragove u dostupnim povijesnim izvorima, ženska sekcija dala je svoj puni doprinos afirmaciji Društva), dobivamo dodatne argumente da se rad Hrvatskog sokola Đakovo mora ocijeniti kao izrazito uspješan.

Djelovanje Društva od završetka Prvog svjetskog rata do 1922. godine

Nakon završetka Prvog svjetskog rata Sokoli su obnovili svoje djelovanje, ali sada u bitno promijenjenim okolnostima. Naime, od tada su djelovali u novoj državi, državi koja nije nastala kao izraz plebi-scitane volje hrvatskog naroda, već je, prije svega, bila odraz odnosa političkih snaga u zemlji i izozemstvu te izrazito nezavidnog položaja u kojemu se Hrvatska našla po završetku rata. Samim time postalo je deplasirano politički naboj Društva i dalje usmjerenosti protiv imperijalnih apetita Beča i Pešta (što je sve do tada činjeno). U novoj državi pojavili su se novi problemi, ponajprije oni vezani za neriješeno nacionalno pitanje, koji su se reflektirali na svekoliki politički, društveni, kulturni i gospodarski život onoga vremena.

Potkraj lipnja 1919. godine održan je u Novom Sadu Sokolaki sabor na kojem je donesena politički dirigitirana odluka o ujedinjenju hrvatskih, srpskih i slovenačkih Sokola u Jugoslavenski sokolaki savez. Na tom Saboru, uz mnoštvo delegata iz Hrvatske, bili su i dr. Ivan Ribar, Ivan Hogi i Ivan Šola, predstavnici đakovačkog Hrvatskog sokola.

Porvata zastave

Kulna za Sokolima nakon blagoslova zastave

Kod pristupa se ima uplatiti članarina za četvrt godine!

PRISTUPNICA

Br. _____

ODBORU „HRVATSKOG SOKOLA“ U ĐAKOVU

Poljuznik izim da se ne pristupiti ... [signature]

Ime „Hrvatskog Sokola“

Ovime izim izjavljujem da sam član ili članica pristupnog društva, te da ću se prema društvu propisima ponašati i svih vrsta poslovanja, a sam tako samo za interes i korist Hrvatskog Sokolstva raditi.

Davanje od Društva ... [signature]

Članarina ... [signature]

ĐAKOVO, dan ... [signature]

Zastupnik ... [signature] POZIVS

Ime ... [signature]

Preporučnik: ... [signature]

Koji ne bude primljen za člana, tome se savac vraća!

Ova pristupnica se ima vladarstvom isporučiti!

Ova pristupnica se ima vladarstvom isporučiti!

Pristupnica Odboru Hrvatskog sokola

Pristupanje Jugoslavenskom sokolskom savezu imalo je za posljedicu stvarite trzavice među dakovačkim Sokolima, trzavice koje su, prije svega, bile motivirane različitim političkim opredjeljenjima pojedinih članova. Unatoč toga, sve do 1922. godine, Društvo je radilo po već ustaljenim obrascima djelovanja. Održano je nekoliko javnih vježbi, obilježen je Strossmayerov rođendan, a organizirano je i nekoliko izleta.

Do promjena dolazi 1922. godine kada Hrvatski Sokolaki savez istupa iz Jugoslavenskog sokolskog saveza. Odnah nakon toga u Zagrebu je došlo do ponovnog aktiviranja Hrvatskog sokola. Kao posljedica tih događanja u Đakovu je 11. rujna 1922. godine održana Skupština na kojoj je izabran Privremeni odbor s ciljem da ponovno reaktivira rad Hrvatskog sokola. U tom odboru bili su: Josip Štajdnhar, Ante Crvić, Dragan Devčić, Mara Leović, Adam Kesler, Pavao Matas, Cvjetka Šestak, Šandor Pill, Antun Bergman, Franjo Pavić, D. Hiršler, Katica Kyrbis, Anka Šultajs i L. Kovač. Dana 17. rujna iste godine sazvana je konstituirajuća Skupština na kojoj je donesena odluka o ponovnom aktiviranju Hrvatskog sokola Đakovo.

Od tada u Đakovu djeluju dva sokolaka društva: Hrvatski sokol i Sokolako društvo (ovo potonje obično se nazivalo Jugosokol). Osim političkih uvjerenja njegovih članova i osobnih animoziteta pojedinaca, značajnijih razlika između tih društava nije bilo. Pokušaji da se društva ujedine – a takvih je pokušaja bilo, naročito do sredine dvadesetih godina – nisu urodili plodom.

Ako se može govoriti o dobrim stranama postojanja dva Sokolaka društva u relativno malom gradu, kakvo je bilo Đakovo toga vremena, onda je to svakako rivalitet koji je narijetko bio dodatni poticaj kako za jedno, tako i za drugo društvo. To tim više što je u Đakovu postojao i "Orao", klerikalno društvo kojem je tjelovježba, baš kao i Sokolima, bila jedna od osnovnih preokupacija.

Značka
Hrvatskog sokola

Kuma Vilma pl. Herčić sa zastavom

Značka Hrvatskog sokola Đakovo

Aktivnosti Hrvatskog sokola od 1922. do 1926. godine

Respektirajući gore iznesenu tvrdnju, kao i činjenicu da Sokoli nisu imali svoj prostor unutar kojeg su mogli obavljati glavnu svoju aktivnost, Hrvatski sokol pokrenuo je krajem 1922. godine inicijativu za gradnju Sokolakog doma. Uz već uobičajene sokolake aktivnosti (javne vježbe, izleta, sketova, učesća u kulturnom i društvenom životu Grada...) izgradnja Doma hiti će dominantna preokupacija Društva sve do njegovog nasilnog gašenja 1929. godine.

U svrhu izgradnje Doma osnovan je Odbor u kojeg su, osim članova Hrvatskog sokola, ušli i predstavnici drugih đakovačkih društava zainteresiranih za gradnju. Zbog, u to vrijeme pojačanih nesuglasica između đakovačkih sokolskih društava, predstavnici Sokolakog društva (Jugosokola) odbili su sudjelovati u radu Odbora.

Već sljedeće, 1923. godine, osnovano je i Društvo Hrvatski dom u Đakovu. Za predsjednika je izabran Mato Šarčević, a za tajnika dr. Anta Crvić. Društvo je u relativno kratkom vremenu izdalo Pravila društva u kojima su iznesene sve pojedinosti vezane za njegov rad.

Od toga vremena prioritetni zadatak Društva bio je prikupiti sredstva potrebna za gradnju Doma. U tu svrhu, sve do prestanka rada Hrvatskog sokola, organizirani su brojni koncerti, zabave, skupljani su dobrovoljni prilazi - sve u svrhu što bržeg početka gradnje Hrvatskog sokolakog doma.

Proslava 20.godšnjice Hrvatskog sokola i posveta sokolake zastave

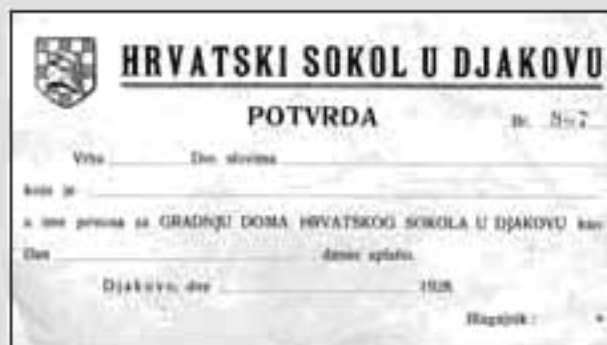
Uobičajeno intenzivne aktivnosti na sportskom i kulturnom planu provedene tijekom 1924.-5. godine

Članovi Hrvatskog sokola Đakovo 1927. godine

Sokoli na početku izgradnje Doma

Hrvatski sokol Đakovo - Potvrda

(javne vježbe u Našicama i Semeljcima, ponovno priključenje Hrvatskoj župi Strossmayerovoj, sudjelovanje na dvodnevnoj proslavi obilježavanja 1000. godine hrvatskog kraljevstva održane u Đakovu 18. i 19. srpnja 1925. godine i na Sokolskom sletu u Zagrebu...) donekle su bile u sjeni priprema i samog čina proslave dvadesete obljetnice Hrvatskog sokola u Đakovu i posvećenja nove društvene zastave.

Na neposrednim pripremama za proslavu dvadesetogodišnjice rada i posvete društvene zastave otpočelo se nekoliko mjeseci ranije. Kontaktiralo se sa svim grupama i pojedincima koje se namjeravalo pozvati da sudjeluju u proslavi, a od Miroslave pl. Herčić iz Zagreba naružena je izrada nove sokolake zastave. Nacrte za zastavu i jubilarnu društvenu značku izradio je hrvatski umjetnik Joso Bužan. Za kumu zastave Odbor Hrvatskog sokola izabran je gospođu Vilmu Herčić, suprugu uglednog Đakovčanina Marijana Herčića. Proslava je planirana u dva dana, 21. i 22. kolovoza 1926. godine.

Sve pripremne radnje dovršene su u za to predviđenom vremenu. Zastava i značka bile su napravljene, a poziv da sudjeluju na proslavi prihvatila je većina pozvanih institucija, društava i pojedinaca.

Nova društvena zastava bila je hrvatska trobojnica veličine 150 x 140 cm obrubljena pozlaćenim resama i kičankama. Na aversu zastave, u srednjem dijelu, izražen je i dojmljivo ukrašen sokolski monogram. Iznad monograma izvezen je sokolski pozdrav ("Zdravu"), a ispod njega godina 1906. – 1926.

Na sredini druge strane zastave, na reversu, izvezen je sokol u letu. U pandžama su mu utezi, osnovni sokolski rekviziti i simboli snage. U gornjem dijelu reversa, na crvenom polju, zlatovezen je izvezen natpis "Hrvatski sokol – Đakovo". Natpis je ukrašen primjerenim ornamentima.

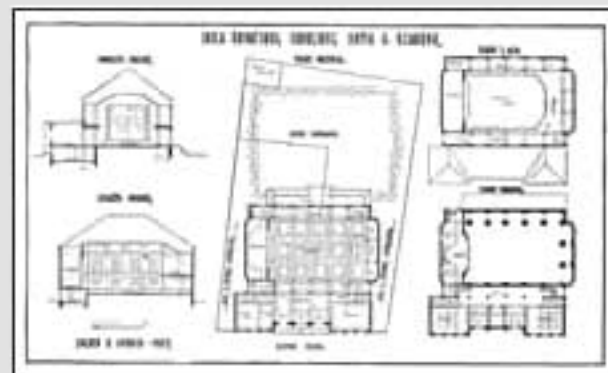
Na vrhu drvenog kuplja nalazio se sokol izliven iz šuminija.

Hrvatski sokolski dom

Hrvatski sokolski dom

Škica Hrvatskog sokolskog doma

Avans nova zastava Hrvatskog sokola Đakovo

Reverz nove zastave Hrvatskog sokola Đakovo

Plakat - Proslava 20. godišnjice osnutka Hrvatskog sokola

Plakat - Polaganje temeljnog kamena Hrvatskog sokolskog doma

Postav za javnu vježbu 1928. godine

Plakat - VI. javna vježba s pučkom zabavom

Plakat - Poziv na akademiju 1929. godine

Plakat - VII. javna vježba sa plesnom zabavom

Plakat - Javna vježba 1928. godine

Plakat - Javna vježba 1927. godine

Plakat - Javna vježba 1929. godine

Plakat - Poziv na akademiju

Na zastavnom listu nalazile su se pločice sa imenima 66 pojedinaca i institucija koje su pristvovali posveti (blagoslovu) zastave. Bili su to: Vilma pl. Herzić, Zdenka Prebeg, Hrvatski sokolski savez, Župa Strossmayer Osijek, Antun Akšamović, Općinsko trgovište Đakovo, Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović", Z. P. D. Đakovo, Savez obrtnika Đakovo, DVD Đakovo, Hrvatski dom Đakovo, Udruženje trgovaca Đakovo, Hrvatski športklub "Hajduk", Hrvatska čitaonica Đakovo, Marijan pl. Herzić, Dr. Antun Švarecnajec, Obitelj Karić Đakovo, Antonija i Vojislav Piller, Dr. Josip Mček, Obitelj Mako Kerstner, Mijo i Barbara Matas, Obitelj Tirkli Đakovo, Šupruzi Kerpner Đakovo, Šupruzi Šimunjčić Đakovo, Ivica i Katerina Meleš, Tomo Švenda Đakovo, Stjepan i Evica Dundžerović, Naco i Ljubica Böhm, Ivan Hepp Đakovo, Mato i Ana Kovačević, Tomislav i Ružica Jelečić, Franjo Hirmalreich Đakovo, Julijana Šestak Đakovo, Bogoslav Hager Đakovo, Braća Fratrić, Armin Brodt Đakovo, Božo i Eva Klein, Hrvatski dom d. d. Vinkovci, Obitelj Čurko Vinkovci, Obitelj Antelović Ivo, Šimo Švartz, Hrvatski sokol Wilsonov Zagreb, Hrvatski sokol Jajca, Hrvatski sokol Semeljci, Hrvatski sokol Osijek Donji grad, Hrvatski sokol Vinkovci, Hrvatski sokol Bjelovar, Hrvatski sokol Ogulin, Hrvatski sokol Kutina, Hrvatski sokol N. Kapela Batrina, Hrvatski sokol Oriovac, Hrvatski sokol Sibinj, Dr. Mato Horvat, Šimo Berger Đakovo, Ivica Favić Đakovo, Dragutin Benašić Đakovo, Obitelj Jeronim Bassi, Obitelj Matzi Kapić, Obitelj Mišo Matković, Karlo Pihl Đakovo, Pavso Matas Đakovo, Josip i Julijana Heffer, Obitelj Suljo Smalbegović, Franjo i Amica Carević, Obitelj Devčić Đakovo i Ivan Gabut.

Uz zastavu izrađene su i tri zastavne vrpce različitih veličina, 182 x 4 cm, 120 x 20 cm i 41 x 5 cm). Sve vrpce izrađene su u bojama hrvatske trobojnice, dvije od jednostrukog platna, a jedna od dvostrukog svilenog ripsa. Na ovoj potonjoj, obrubljenoj zlatnim gajtanom i resama, stoji zlatovazom ispisani

"Škrabica"

"Škrabica" - sa natpisom: "Za gradnju Hrvatskog sokolskog doma"

Pregled gradilišta Hrvatskog sokolskog doma

natpisi: “Bože! Blagoslovi Hrvatski Sokol” i “Kuma Vilma pl. Herzić 22. VIII. 1928.” Na jednoj traci vrpce nalazi se hrvatski povijesni grb, a na drugoj obiteljski grb Herzić. Na preostale dvije zastavne vrpce crnom tiskarskom bojom ispisano je: “Proslava 20. godišnjice i posveta zastave” na jednoj, i “Hrvatski Sokol Djakovo 22/VIII. 1926.”, na drugoj traci prve vrpce, odnosno, isto tako crnom tiskarskom bojom: “1886. Spomen na proslavu 40 godišnjice 5. rujna 1920.” i “Hrvatskog sokola u Vukovaru”, na objema stranama druge zastavne vrpce.

Osim dotadašnje tri sokolske značke koje su korištene, đakovački hrvatski sokoli dobili su i “svoju” značku. Značka je, kao što smo već istaknuli, rađena po nacrtu Jose Bužana, a izradila ju je firma Justitz iz Zagreba. Izrađena je od emajla. Na njenom vrhu nalazi se sokol koji u pandžama nosi utege, a ispod njega, na bijeloj pozadini, hrvatska trobojka. U gornjem dijelu pozadine stoji natpis: “Hrvatski sokol Djakovo”, u donjem “1906 – 1926”, a u sredini, na bijelom polju trobojke: “Posveta zastave”.

Proslava je, kako je to i bilo planirano, otpočela u subotu 21. kolovoza prihvatom velikog broja gostiju. Osim građana Đakova dvodnevne manifestacije vezane za obilježavanje 20. godina djelovanja Hrvatskog sokola pratio je i veliki broj ljudi iz okolnih sela – ali i cijele Slavonije, pa i šire. Iz Osijeka je posebnim vlakom došlo oko 700 osoba. U velikom broju odazvali su se Sokoli i Sokolice iz Osijeka, Vinkovaca, Vukovara, Slavenskog Broda, Mitrovice, Oriovca, Sibinja, Brodske Varoši, Zagreba, Ogulina, Vrpolja, Požege, Valpova i Oraovice. Sveukupno, bilo ih je oko 1500.

U večernjim satima, cvijećem i zastavama ukrašenim ulicama Đakova, održana je velika bakljada koja je završena “podoknicom” kumi zastave. Povorka je krenula od vatrogasnog spremišta, a odatle tadašnjom Samostanskom ulicom do Općinskog parka, potom Jelačićevom ulicom, Zrinskim trgom i

Hrvatski sokol Đakovo - Počasni poziv

Kamen temeljac Hrvatskog sokolskog doma

Građevinski odbor i dio članstva Hrvatskog sokola sa arhitektom Freudenheimom

Wilsonovom ulicom do stana obitelji Heržić. "Podaknici" je prisustvovalo oko 5 000 građana. U glazbenom dijelu te manifestaciji aktivno je sudjelovalo Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" i DVD Đakovo. Kumi se obratio starijima Hrvatskog sokola Đakovo Ivša Gabut, što je naišlo na vrlo dobar prijem, kako kod kuma, tako i okupljenog mnoštva, a nakon toga organiziran je ples u prostorijama vatrogasnog društva.

Sljedećeg dana, u nedjelju 22. kolovoza, velika povorka je uz pratnju vatrogasne glazbe i fanfara ponovno krenula iz vatrogasnog spremišta - ali ovog puta u stolnu crkvu, na misu koju je služio kanonik Mato Fischer. Nakon mise, na terasi ispred katedrale, kanonik Fischer blagoslovio je zastavu i održao govor pun hvale za sve one što su hrvatski sokolovi iz Đakova učinili za boljitak svog Grada i domovine. Nakon još nekoliko održanih govora uslijedilo je za-
bijanje zlatnih čavlića u stijeg zastave koju je držao Pavao Mataja, a potom, u poslijepodnevne sate, okupljeno mnoštvo ispred katedrale preselilo se na "veliku livadu" gdje su Sokoli održali javnu vježbu.

Završne aktivnosti oko gradnje Hrvatskog sokolskog doma

Početkom veljače 1927. godine Upravni odbor Hrvatskog sokola donio je odluku o početku gradnje Doma i osnovao Građevinski odbor, na čelu s Dragonom Devčićem, koji je bio zadužen za obnašanje glavnine poslova vezanih za gradnju. U Građevinskom odboru, osim već spomenutog Devčića, bili su i: Franjo Čanić, Suljo Smailbegović, Ivan Gabut, Stjepan i Pavao Mataja, Mato Horvat, Adam Brajcer, Tomo Švenda, Josip Heffer, Ivan Pavlič i Jeronim Bassl.

Općinsko zastupstvo trgovišta Đakovo u veljači iste, 1927. godine, poklenilo je Hrvatskom sokolu

Posredveni govor M. Horvata prilikom postavljanja kamena temeljca Doma

Članstvo Hrvatskog sokola pred zgradom Doma

Poziv Hrvatskog sokola Đakovo

zemljište za gradnju Doma u tadašnjoj Školakovoj ulici (danas Ulica kralja Tomislava). Samo nekoliko mjeseci kasnije sklopljen je i ugovor sa tvrkom "Arhitekti – Freudenberg & Deutsch – graditelji" iz Zagreba oko izradnje idejnog nacrti Doma. Nacrt je prihvaćen, ali je zasigurno tijekom izradnje objekta došlo do značajnijih odstupanja od izvorne verzije. Najvjerojatnije zbog pomanjkanja novca.

Odluku o početku gradnje Upravni odbor Hrvatskog sokola donio je 1928. godine. Tom prilikom istaknuto je da će se Dom, zbog financijskih razloga, graditi u etapama. Prioritet je dobila dvorana sa pozornicom i pomoćne prostorije. Za najpovoljniju ponudu za gradnju izabran je poduzetnik đakovačkih poduzetnika Mije i Stjepana Matajta. Odabirom izvođača radova sve pripreme za gradnju Hrvatskog sokolakovog doma bile su okončane.

Iako je do završetka zamišljenog projekta ostalo još puno posla kojeg Sokoli, iz objektivnih razloga, nikada i nisu priveli kraju, do završetka svih pripremnih radova za početak gradnje uložan je svakako veliki trud. Gotovo da je i nemoguće nabrojiti sve priredbe organizirane između 1923. i 1928. godine koje su trebale, između ostalog, donijeti Društvu i određene materijalne efekte. Posebno treba istaknuti pojedince, institucije i društva koja su neobično, u skladu sa svojim mogućnostima, darovali određena materijalna sredstva. Prema visini poklona darovatelji su bili podijeljeni u 4 grupe: dobrotvori (pokloni u vrijednosti iznad 2.000 dinara); utemeljitelji (pokloni u vrijednosti od 1.000 do 2.000 dinara); podupirući (pokloni u vrijednosti do 240 dinara) i darovatelji (pokloni u vrijednosti manjoj od 240 dinara). No, bilo je i anonimnih darovatelja, onih koji su svoje priloge (novčiće) stavljali u limene kutije ("škrabice") postavljene po đakovačkim trgovinama i gostionicama. Vezano za ovaj način prikupljanja novca interesantno je napomenuti da su "škrabice" izvorno služile za prikupljanje pomoći Đakovačkom ubožištu. Preko natpisa "Za pomoć đakovačkom

Hrvatski sokolovski dom u izgradnji

Hrvatske Sokolovke 1928. godine

Izvan vjebna 1927. godine

ubožištu" Sokoli su naljepili nacionalnu trobojku od papira sa natpisom "Prilozi za gradnju Doma Hrvatskog Sokola u Đakovu". U svrhu što boljeg informiranja građana o gradnji Doma tiskani su i dojmljivi, djelomice unikatni plakati. Isti su bili korišteni svih godina djelovanja Hrvatskog sokola, ali, dakako, sa različitim porukama.

Odnika o početku gradnje donijeta je 14. kolovoza, a kamen temeljac položen je (uzidan) 11. studenog 1928. godine. Svečanosti polaganja kamena – temeljca prisustvovali su predstavnici DVD-a Đakovo, Dobrovoljnog gospodarskog društva, HPD-a "Preradović", Zanaatskog pripomoćnog društva, Saveza hrvatskih obrtnika, Saveza privatnih namještelnika, Hrvatskog športskog kluba "Hajduk", Saveza gostioničara, te sokolskih društava iz Punitovaca i Beravaca.

U jutarnjim satima toga dana upriličena je povorka đakovačkih društava, a u večernjim javna vježba koju je pratio veliki broj građana.

Uži odbor zadužen za nadzor nad gradnjom (Dragan Devčić, Suljo Šmailbegović, Mato Horvat) zasigurno je morao biti zadovoljan početnom dinamikom radova. Do kraja 1928. godine zgrada je bila pod krovom, a vrlo vjerojatno da bi u dogledno vrijeme bila i u cijelosti završena da su to dozvolile političke (ne)prilike. Naime, 1929. godine, nakon što je kralj Aleksandar Karađorđević proglasio "Šestomjesečnu diktaturu", donesen je Zakon o Sokolu Kraljevine Jugoslavije kojim se zabranjuje rad svim tjelelovičbenim društvima. Do tada postojeća društva mogla su pristupiti Sokolu Kraljevine Jugoslavije ili, u protivnom, prestati s radom. Sredlinjica Hrvatskog sokola, uz potpunu suglasnost pojedinih sokolskih društava, nije bila spremna prihvatiti takovu ponudu. Posljednju skupštinu Hrvatski sokol u Đakovu održao je 23. prosinca 1929. godine.

Javna vježba 1927. godine

Naručitelj Hrvatskog sokola 1927. godine

Tamburaški zbor Hrvatskog sokola

Odabrani izvori i literatura

Zvonko Benašić

90 godina od osnutka Hrvatskog sokola. Hrvatski sokol i (Jugo)sokol, Đakovački glasnik, 55/1997.

Jelena Borošak – Marijanović

Zastave hrvatskih sokolskih društava Slavonije i Srijema iz fundusa Hrvatskog povijesnog muzeja, Osječki zbornik, 24-25, 2001.

Renata Bošnjaković, Silvija Lučevnjak

Sokolski pokret u Našičkom kraju (katalog izložbe), Zavičajni muzej Našice, Našice, 2003.

Vladimir Geiger

Značka Hrvatskog sokola Đakovo iz 1926. godine, Povijest sporta, 87/1990.

Mato Horvat

Spomenica Hrvatskog pjevačkog društva "Sklad – Preradović" u Đakovu 1863 – 1939, Đakovo, 1939.

Željko Lekšić

Hrvatski dom u Đakovu, Muzej Đakovštine i Društvo ljubitelja starina Đakovo, Đakovo, 2003.

Eugen Njirjak,

Hrvatski sokol u Đakovu (feljton), Đakovački glasnik, 28-37/1995-6.

Krešimir Pavić

Hrvatski sokol u Đakovu do 1914., Povijest sporta, 44/1980.

Krešimir Pavić

Novi podaci o društvu Hrvatski sokol u Đakovu, Povijest sporta, 68/1986.

Krešimir Pavić

Sport u Đakovu do I. Svjetskog rata, Povijest sporta, 80/1986.

Zlatko Virc

Hrvatski sokol u sjeveroistočnoj Hrvatskoj, Privlačica, Vinkovci, 1998.

xxx

Hrvatski sokol u Đakovu, Hrvatski sokol, 10/1926.

xxx

Spomen-spis Sokolskog društva u Đakovu 1906 – 1926, Đakovo, 1926.

xxx

Arhiva Muzeja Đakovštine

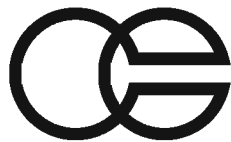
Popis izložaka

1. Proglas, papir, (48 x 31,5 cm)
MĐ, 552
2. Diploma, papir, (48 x 31 cm)
MĐ, 1 445
3. "Škrabica", lim, 13 x 10 x 5 cm)
MĐ, 554
4. "Škrabica" – sa natpisom: "Za gradnju Hrvatskog sokolskog doma", lim, (13 x 10 x 5 cm)
MĐ, 555
5. Značka Hrvatskog sokola, metal, (2 x 1,8 cm)
Zbirka Bellian
6. Značka Hrvatske sokolske župe Strossmayerove, metal, (2,8 x 1,5 cm)
Zbirka Bellian
7. Značka Hrvatskog sokola Đakovo, emajl, (2,5 x 2 cm)
Zbirka Bellian
8. Plakat – Javna vježba 1927. g., papir, (60 x 44 cm)
MĐ, 1181
9. Plakat – Poziv na akademiju 1929. g., papir, (86,5 x 60 cm)
MĐ, 1184
10. Plakat – Pučka veselica, papir, (63 x 47 cm)
MĐ, 1128
11. Plakat - Javna vježba, papir, (63 x 47 cm)
MĐ, 509
12. Plakat – Javna vježba 1928. g., papir, (86,5 x 60 cm)
MĐ, 1182
13. Plakat – Poziv na akademiju, papir, (88 x 60 cm)
MĐ, 1183
14. Plakat – VII. javna vježba sa plesnom zabavom, papir, (73 x 60 cm)
MĐ, 1188
15. Plakat – Poziv na akademiju 1929. g., papir, (62 x 47,5 cm)
MĐ, 508
16. Plakat – VI. javna vježba s pučkom zabavom, papir, (62,5 x 49,5 cm)
MĐ, 1187
17. Plakat - Poziv na javnu vježbu, papir, (102,5 x 68 cm)
MĐ, 792
18. Plakat – Polaganje temeljnog kamena Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (59,5 x 86 cm)
MĐ, 1185
19. Plakat – Proslava 20 godišnjice osnutka Hrvatskog sokola, papir, (83 x 55 cm)
MĐ, 1135
20. Osnova za novogradnju Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu, I. kat, papir, (72 x 34 cm)
MĐ, 1175
21. Osnova za novogradnju Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu, podrum i prizemlje, papir, (74 x 34 cm)
MĐ, 1175
22. Osnova za novogradnju Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu, poprečni presjek, uzdužni presjek, papir, (91 x 34 cm)
MĐ, 1175
23. Osnova za gradnju Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu – glavno pročelje, postrano pročelje, papir, (68 x 34 cm)
MĐ, 1175
24. Kuverta Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (15,5 x 12,5 cm)
MĐ, 1122
25. Kuverta sa logotipom Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (15,5 x 12,5 cm)
MĐ, 556
26. Pristupnica Odboru Hrvatskog sokola, papir, (16 x 16 cm)
MĐ, 557
27. Raspored proslave 20-godišnjice te posvete društvene zastave, papir, (24 x 16 cm)
MĐ, 556
28. Iskaznica Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (11,5 x 7 cm)
MĐ, 1126
29. Iskaznica Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (11,5 x 7 cm)
MĐ, 558

30. Počasna ulaznica Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (11,5 x 7 cm)
MĐ, 559
31. Iskaznica Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (11,5 x 7 cm)
MĐ, 560
32. Hrvatski sokol Đakovo – Potvrda, papir, (17 x 10 cm)
MĐ, 561
33. Hrvatski sokol Đakovo – Počasni poziv, papir, (15 x 10 cm)
MĐ, 562
34. Putna blagajna, papir, (14 x 9 cm)
MĐ, 1120
35. Letak za kazališnu predstavu, papir, (24 x 15,5 cm)
MĐ, 1105
36. Skica Hrvatskog sokolskog doma, papir, (24 x 15,5 cm)
MĐ, 1110
37. Službeni dopis, papir, 24 x 15,5 cm)
MĐ, 1112
38. Poziv Hrvatskog sokola Đakovo, papir, (29 x 22cm)
MĐ, 1118
39. Obavijest o gradnji Doma, papir, (29,5 x 22,5 cm)
MĐ, 1119
40. Pravila društva za tjelovježbu, papir, (34 x 21 cm)
MĐ, 34 x 21 cm)
41. Izvještaj Građevinskog odbora Hrvatskog sokola, papir, (34 x 21 cm)
MĐ, 1321
42. Javna vježba Hrvatskog sokola, papir, (34 x 21 cm)
MĐ, 1324
43. Izvještaj sa Skupštine 1927. godine, papir, (34 x 21 cm)
MĐ, 1323
44. Pečat Odbora za gradnju Hrvatskog sokolskog doma, drvo, promjer 3 cm,
MĐ, 213
45. Tamburaški zbor Hrvatskog sokola, c/b fotografija, (22 x 16 cm)
MĐ, 69
46. Kuma zastave sa Sokolima, c/b fotografija, (22 x 16 cm)
MĐ, 7211
47. Članstvo Hrvatskog sokola pred zgradom Doma, c/b fotografija, (23 x 16 cm)
MĐ, 487
48. Hrvatski sokolski dom u izgradnji, c/b fotografija, (22,5 x 17 cm)
MĐ, 2412
49. Hrvatski sokolski dom u izgradnji, c/b fotografija, (22,5 x 17 cm)
MĐ, 2413
50. Hrvatski sokolski dom, c/b razglednica, (14 x 9 cm)
Zbirka Markovčić
51. Hrvatski sokolski dom, c/b razglednica, (8,5 x 13,5 cm)
Zbirka Bijelić
52. Odbor Hrvatskog sokola u Đakovu, c/b razglednica, 14 x 9 cm)
MĐ, 2680
53. Hrvatski sokol u Đakovu prije I. svjetskog rata, c/b razglednica, (14 x 9 cm)
MĐ, 1900
54. Sokoli u povorci u vrijeme proslave 1000. godina hrvatskog kraljevstva, c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 118
55. Sokoli u povorci u vrijeme proslave 1000. godina hrvatskog kraljevstva, c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 2503
56. Pozdravni govor M. Horvata prilikom polaganja kamena temeljca Doma, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2681
57. Kamen temeljac Hrvatskog sokolskog doma, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2682
58. Građevinski odbor i dio članstva Hrvatskog sokola sa arhitektom Freudenreichom, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2683
59. Pregled gradilišta Hrvatskog sokolskog doma, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2684
60. Sa svečanosti posvete zastave Hrvatskog sokola 1926. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2685
61. Kuma Vilma pl. Herzić sa zastavom, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 61

62. Mimohod prigodom posvete sokolske zastave, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2504
63. Mimohod prigodom posvete sokolske zastave, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2504
64. Mimohod prigodom posvete sokolske zastave, c/b, fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2504
65. Sa sokolske vježbe, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 545
66. Sa sokolske vježbe, c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 546
67. Naraštaj Hrvatskog sokola Đakovo 1927. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 2689
68. Hrvatski sokol Đakovo 1924. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 44
69. Sokoli na prostoru budućeg Doma, c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 37
70. Javna vježba 1927. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 65
71. Javna vježba 1927. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 57
72. Javna vježba 1928. g., c/b fotografija, (14 x 9 cm)
MĐ, 41
73. Hrvatske sokolice 1928.g., c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 2688
74. Hrvatske sokolice 1928. g., c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 2688
75. Naraštaj Hrvatskog sokola 1927. g., c/b fotografija (14 x 9 cm)
MĐ, 2689
76. Iskaznica podupirujućeg člana, papir, (12 x 8 cm)
MĐ, 1124
77. Iskaznica izvršujućeg člana s fotografijom, papir, (11,5 x 7 cm)
MĐ, 1127
78. Replika sokolske odore – kapa, košulja, jakna, hlače, čizme, sablja
Zbirka Hrvatskog sokola Osijek
79. Zastava Hrvatskog sokola Đakovo, (150 x 140 cm)
HPM, 11828
80. Zastavna vrpca, platno (120 x 20 cm)
HPM, 11829
81. Zastavna vrpca, platno (41 x 5 cm, 45 x 5 cm)
HPM, 11829a
82. Posveta zastave, c/b fotografija (30 x 24).
MĐ, 276
83. Kuma sa Sokolima nakon blagoslova zastave, c/b fotografija (22 x 16,5),
MĐ, 2079

CROATIA OSIGURANJE

**FILIJALA OSIJEK
POSLOVNICA ĐAKOVO**

Izložba je ostvarena uz pomoć:
Ministarstva kulture Republike Hrvatske
Grada Đakova
Croatia osiguranja